

Iako je veći dio sadržaja ove knjige već otprije poznat, što kroz objavu pojedinih članaka u časopisima, što u knjizi na talijanskome jeziku iz 1998., ova je knjiga dopunjena novim saznanjima kao i iznimno vrijednim „Kazalom stvari i pojmova“. Moram naglasiti da je autor, vrlo altruistički i kolegijalno, zainteresiranim kolegama istraživačima ponudio modele i detaljne upute za nimalo jednostavno snalaženje u brojnim fondovima mletačkoga arhiva te ponudio zanimljive modele interpoliranja različitih izvora, primjerice povijesnodemografski važnih *Anagrafi venete* i gradiva o graditeljskoj aktivnosti, koji omogućuju jasniju i podrobniju analizu i rekonstrukciju stanja u gradovima, gradićima i selima nekadašnje Mletačke Istre u posljednjim stoljećima mletačke vlasti na ovim prostorima.

Danijela Doblanović Šuran

Osnovna škola Šijana – Pula. Spomen-knjiga 1898. – 2018., ur. Slaven Bertoša, Pula: Osnovna škola Šijana, 2018., 376 str.

U povodu sto dvadeset godina djelovanja Osnovne škole Šijana u Puli izišla je 2018. spomen-knjiga čiji je glavni urednik Slaven Bertoša. Monografija je obuhvatila povijest škole, počevši od djelovanja Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru, dodatno obogaćena brojnim fotografijama, popisom djelatnika i popisom učenika, kao i različitim sjećanjima na školu. Ovom je knjigom pulska Osnovna škola Šijana predstavljena javnosti te svim dosadašnjim, ali i budućim učenicima.

Spomen-knjiga započinje „Predgovorom“ (5–6) Slavena Bertoše i izvršne urednice Marije Belullo, koji su opisali dugu povijest škole. OŠ Šijana dugo je godina smatrana najkvalitetnijom osnovnom školom u Istri, stoga ne čudi činjenica da su je polazili mnogi učenici čija imena danas zauzimaju značajno mjesto u intelektualnom i društvenom životu Istre, a i mnogo šire. „Riječ ravnateljice“ (7–13) Alme Tomljanović donosi popis najvažnijih projekata koje škola danas provodi.

Slijedi dio knjige u kojem je kronološki prikazana povijest OŠ Šijana. Prvi je prikaz „Škola Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru u Puli“ (15–25) napisala Marija Belullo. Cilj Družbe bio je osnivanje što većega broja hrvatskih škola u Istri radi sprječavanja denacionalizacije Hrvata. Prikaz donosi i niz

fotografija iz školske arhive te tablice s brojčanim pregledom učenika i njihovih postignuća. Zatim slijedi kratak prikaz „Legina škola – Scuola elementare Borgo Siana“ o školi koja je izgrađena 1905. u neposrednoj blizini Družbine škole, kako bi se roditelje odvratilo od upisivanja djece u hrvatsku školu. Nekoliko će desetljeća poslije dvije različite zgrade i škole sačinjavati jednu školu.

Idući je prikaz glavnoga urednika, Slavena Bertoše, koji donosi povijest škole u doba Italije, od 1918. do 1943. (27-46), na temelju istraživanja školskih dnevnika koji se čuvaju u Državnom arhivu u Pazinu. Oni su neiscrpan izvor informacija jer sadrže mnoge zanimljive podatke. Prikaz sadrži i niz skeniranih svjedodžbi i naslovnica imenika. Slijedi prikaz povijesti škole od kraja Drugoga svjetskog rata do 1951. (47-49). U tom je razdoblju osnovana hrvatska škola, međutim, kako je uspostavljena Anglo-američka vojna uprava (1945. – 1947.), nastava se odvijala na talijanskome jeziku, a sam naziv škole bio je Scuola elementare „Francesco Petrarca“. Godina 1951. važna je u povijesti škole jer dotad petogodišnja škola postaje osmogodišnja kao prva u Puli. Upravo je prva školska 1951./1952. godina obrađena u prikazu škole koji slijedi (51-56). Iste godine predložen je novi naziv škole prema narodnome heroju iz Drugoga svjetskog rata Nevenu Kircu.

„Temelji za budućnost: Narodna osmogodišnja škola »Neven Kirac« kao vrsna eksperimentalna obrazovna ustanova“ (57-88) naziv je prikaza koji se bavi radom škole do kraja pedesetih godina. Osim što su navedeni značajni profesori i učenici, saznajemo i ponešto o slobodnim aktivnostima koje su se provodile, poput povijesne grupe, ritmičke grupe, literarne grupe koja je izdavala list *Neven*, likovne grupe itd. Zaista, rad škole i njezinih učenika bio je impresivan. Slijedi prikaz „Eksperimentalna osnovna škola »Neven Kirac« 60-ih i 70-ih godina XX. stoljeća“ (89-104), za koje razdoblje je dostupan veći broj povijesnih izvora. Saznajemo da je u odnosu na prethodnih deset godina škola dodatno napredovala te da se poboljšala i kvaliteta nastave. Povećao se i broj učitelja, koji su stalno pohađali stručne seminare, a učenici su sve odgovornije pristupali izvršavanju svojih obaveza. Saznajemo ponešto i o obrazovanju u socijalističkom sustavu te kako je teklo stvaranje „socijalističkoga čovjeka“ u OŠ Šijana. Sukladno tome, u školi su učenici kao pioniri sudjelovali na proslavama različitih obljetnica. U manifestacijama su, osim učenika, sudjelovali i njihovi učitelji, a po mogućnosti i roditelji. Takav se duh nastavio i kroz osamdesete godine, o čemu govori poglavlje „Ususret novim promjenama: 80-e godine“ (105-116).

Idući osvrt na povijest škole donosi Marija Belullo u prikazu „Od OŠ Neven Kirac do OŠ Šijana“ (117-172), gdje se osvrnula na devedesete godine dvadesetoga stoljeća i početak dvijetisućitih, kada škola mijenja naziv u sadašnji. Autorica je dala sažet, no ipak dovoljno bogat prikaz svake školske godine, uz koju je priložena i pokoja fotografija iz arhive OŠ Šijana ili iz privatne arhive učenika. Školske su godine nadopunjene i sjećanjem učenika, kao i radovima iz *Novoga Nevena*. Svaka školska godina imala je učenika generacije te su i oni navedeni. Prikazane su izvannastavne aktivnosti učenika, kojih je iz godine u godinu bilo sve više, te raznih izleta koje je škola organizirala. Poseban osvrt dan je na školsku 2008./2009. godinu, kada je OŠ Šijana obilježila 110 godina postojanja. Zadnji je prikaz školske 2013./2014. godine.

Idući dio spomen-knjige, „Sjećana zaposlenika“ i „Sjećanja učenika“ (173-281), govori o sjećanjima zaposlenika i nekadašnjih učenika na školske dane. Mnogi od njih danas su dio kulturnoga i javnoga života Pule, a neki i mnogo šire. Iako ovaj prikaz sadrži velik niz biografija i različitih sjećanja na školu, navest ću samo neke od njih. Jedna od prvih biografija je ona Zore Bertoša, istaknute pulske učiteljice gotovo dva desetljeća, od 1949. kada se zapošljava u školi. Od 1961. do 1971. u njoj je radio i Ivan Zoričić, istaknuti pulski filolog. Posebno je zanimljivo i detaljno svoje školske dane u OŠ Šijana opisao povjesničar Miroslav Bertoša, čiji memoari gotovo da mogu poslužiti i kao vrst povijesnoga izvora. Još jedan ugledni pulski povjesničar pohađao je OŠ Šijanu – Robert Matijašić, te je i on iznio svoje sjećanje na školu. U istim školskim klupama bili su i Klara Buršić Matijašić, Bruno Pletkos, Slaven Bertoša i mnogi drugi.

Spomen-knjigu zaključuju popis zaposlenika, popisi učitelja i tehničkoga osoblja, popis završnih razreda talijanske osnovne škole Borgo Siana, popis učitelja i učenika mješovite škole u Muntiću te Osnovne mješovite škole u Valturi (283-373), zaključno sa školskom 2013./2014. godinom, te popis izvora i literature (375-376). Monografija *Osnovna škola Šijana – Pula. Spomen-knjiga 1898. – 2018.* važan je prinos proučavanju povijesti školstva na Puljštini, ali i u Istri. Bogat prikaz povijesti OŠ Šijana zasigurno može poslužiti i kao poticaj za istraživanje školstva i drugih škola u Puli i Istri.